

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Бодні Івана Олександровича на тему «Організаційно-економічний механізм
інноваційної трансформації регіону для підвищення
конкурентоспроможності», яку подано на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 Економіка

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковою тематикою

У сучасних умовах процеси глобалізації економіки зумовили необхідність активізації інноваційних процесів практично в усіх країнах світового співтовариства з метою досягнення конкурентних переваг у соціально-економічному та політичному розвитку. Подібність механізмів розвитку регіональної та національної економік зумовлює можливість застосування для регіональних досліджень макроекономічних теорій.

Державні інструменти підтримки та розвитку інноваційної діяльності мають забезпечувати підтримку на всіх стадіях життєвого циклу інновацій, від генерації ідеї до успішної комерціалізації інноваційної продукції, причому максимального ефекту буде досягнуто тільки з урахуванням інтеграції всіх учасників інноваційного процесу – від учених і підприємців-інноваторів до венчурних фондів та інноваційних підприємств. Найскладніше це завдання вирішується в регіонах, зважаючи на істотні відмінності в їхньому соціально-економічному розвитку, рівні компетенцій наукових шкіл, галузевій специфіці, рівні концентрації промислового потенціалу, зокрема з огляду на недостатнє обґрунтування напрямів подальшого розвитку регіонів – інноваційних лідерів. Водночас потрібна перспективна модель довгострокового інноваційного розвитку, що передбачає поступовий перехід від державних до ринкових інструментів розвитку та підтримки інноваційної діяльності, включно з інноваційною інфраструктурою, яка функціонує на ринкових умовах.

У роботі Бодні І.О. досліджено стратегічне управління інноваційним розвитком регіону задля забезпечення його конкурентоспроможності та сформовано організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємств регіону за показниками стійкості, що відповідає темам «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (№ 0121U109191, 2021-2025 рр.) та «Стратегічні аспекти трансформації публічного управління та адміністрування в Україні» (№ 0121U113610, 2021-2025 рр.) в межах плану науково-дослідної роботи Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Участь у зазначених темах дозволила дисертантові отримати результати прикладного характеру та верифікувати на практиці отримані наукові здобутки.

Зважаючи на вищезазначене, обрану тему дисертаційної роботи Бодні І. О., в якій здійснено комплексний і ґрунтовний аналіз наукових праць, міжнародного досвіду, стратегічних та планувальних документів загальнодержавного та регіонального рівня, визначено особливості й тенденції забезпечення конкурентоспроможності регіону на підставі його інноваційної трансформації є підстави вважати актуальною та своєчасною.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень

Загальний аналіз змісту дисертації свідчить, що дослідження є самостійно виконаною аргументованою, комплексною роботою, яка має високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети. Сформульовані в дисертації мета й завдання дослідження, їх постановка та послідовність виконання дозволили отримати нові наукові результати. Об'єкт та предмет дослідження відповідають вимогам та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблему та сформулювати шляхи її вирішення. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано у 12 наукових працях (із них – 3 одноосібні): 6 статей у наукових фахових виданнях України, 5 матеріалів апробаційного характеру. У дисертації

наявні всі обов'язкові структурні елементи, наведено доречну візуалізацію основних аспектів.

За результатами дослідження Бодні І. О. окреслено теоретичні положення, що забезпечують можливість удосконалення категорійно-понятійного апарату, сформовано науково-методичні підходи до застосування інструментарію, розроблено науково-прикладні рекомендації щодо забезпечення конкурентоспроможності регіону на підставі його інноваційної трансформації. Дисертаційна робота виконана на достатньо високому науковому рівні. Зміст дисертаційної роботи свідчить про ґрунтовний аналіз як нормативно-правової бази, наукових праць, так і міжнародного досвіду з предмету дослідження. Під час виконання роботи використано широкий перелік джерел, зокрема статистичні та аналітичні матеріали Міністерства освіти і науки України, Державної служби статистики України, Інституту освітньої аналітики, Європейського Союзу, Світового банку, Організації економічного співробітництва і розвитку, результати власних досліджень та Інтернет-ресурси.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими з точки зору логіки та методології наукового дослідження та отримані з використанням сучасних наукових підходів і загальноприйнятих в економічній науці методів. Наукові та практичні результати дослідження мають високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості, підтверджені апробацією на конференціях, позитивним досвідом практичного впровадження на рівні територіальних громад, публікаціями у фахових наукових виданнях.

3. Основні наукові результати, одержані автором, їх новизна

У дисертації Бодні І. О. отримані нові наукові результати, які в сукупності розв'язують важливу науково-прикладну проблему, пов'язану із забезпеченням конкурентоспроможності регіону на підставі його інноваційної трансформації. На особливу увагу та підтримку заслуговують такі результати, пропозиції та висновки здобувача:

запропонована автором послідовність оцінювання та ранжування наукових компетенцій організацій регіону, на основі якої сформовано трьохетапну чисельну методику, дає змогу на основі анкетування наукових шкіл виявити компетенції, присутні в організаціях регіону, проривні наукові напрями, передові дослідження та розробки, а також визначити їх вплив на конкурентоспроможність регіону;

удосконалена класифікація груп факторів підвищення інноваційної сприйнятливості регіону (стабілізуючі, активізуючі, структурні), для якої виділено три основні рівні економічних систем (індивід, організація, регіон), дозволить визначити ступінь впливу інноваційних процесів в регіоні на забезпечення його конкурентоспроможності;

розроблений автором кількісний підхід до оцінки ефективності бюджетних видатків регіону в інноваційній сфері, дає змогу сформувавши цільові значення показників короткострокового періоду, за умови досягнення яких регіон буде конкурентоспроможним у референтній групі країн та регіонів за зіставним рівнем інноваційного розвитку;

запропонована автором сукупність економічних інститутів, які забезпечують істотний внесок у стимулювання інноваційного розвитку регіону на основі сприйнятливості реального сектору до інновацій, а також поглиблення регіональної глобалізації, що дало змогу уточнити спрямованість дії інститутів розвитку та їхній внесок в інноваційний розвиток господарської системи;

удосконалена система управління інноваційним розвитком підприємств регіону, представлена нелінійними мережевими інноваційними моделями та інтеграційними стратегіями, що включає стратегічні та тактичні методи управління з формалізацією процедур вибору інноваційних проектів та форм їх реалізації, з урахуванням ресурсного потенціалу, показників стійкості та економічної доданої вартості підприємства;

розроблені автором економіко-математичні моделі управління інноваційним розвитком підприємств, в яких в якості критеріальних показників

використовується стійкість і приріст вартості підприємства, в якості обмеження використовуються показники його фінансового, операційного та інвестиційного ризику. На основі розроблених моделей, що мають прогностичну спрямованість, розроблено алгоритм вибору превентивних, стабілізаційних заходів.

З наукової новизни дисертації простежується, що розроблені теоретичні та методичні аспекти дослідження забезпечуються їх прикладною реалізацією і націлені на дієвість визначених стратегічних напрямів забезпечення конкурентоспроможності регіону на підставі його інноваційної трансформації.

4. Практична значущість результатів дослідження і рекомендації щодо їх використання

Одержані результати та практичні рекомендації становлять методичну основу підвищення конкурентоспроможності регіону за допомогою побудови організаційно-економічного механізму його інноваційної трансформації. До результатів, що мають найбільше практичне значення, належать: розроблений підхід до оцінки ефективності бюджетних видатків регіону в інноваційній сфері; запропонована послідовність оцінювання та ранжування наукових компетенцій організацій регіону та визначено їх вплив на його конкурентоспроможність; сформований механізм управління інноваційною трансформацією регіону; комплекс моделей управління інноваційним розвитком підприємств за показниками конкурентоспроможності; організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємств регіону.

Результати дисертаційної роботи використано у практичній діяльності ТОВ «Торговий Дім "Р-Трейд"»; ТОВ «Старвей Груп», ПВП «Союзернергоремонт», а також у навчальному процесі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки підтверджують актуальність окреслених проблем та ефективність запропонованих дисертанткою шляхів їх вирішення.

5. Дискусійні положення та зауваження до роботи

У цілому дисертаційна робота заслуговує на позитивну оцінку. Водночас слід зазначити, що деякі положення дисертаційної роботи є дискусійними та потребують додаткової аргументації. Зокрема такі:

1. У зв'язку з подіями, які відбуваються останнім часом на території України внаслідок військової агресії російської федерації, автору слід було більше уваги приділити проблемам підвищення ефективності використання людського потенціалу інноваційній трансформації регіону за умов дестабілізації соціально-політичної ситуації, оскільки на окупованих територіях відбувається суттєва втрата людського потенціалу через вимушену міграцію, часткове руйнування системи професійної освіти, охорони здоров'я, промислових підприємств, виробничих зв'язків, що супроводжується високим рівнем безробіття тощо.

2. Автор, бажаючи підкреслити галузеву спрямованість свого дослідження, часто формулює положення, які не є притаманними лише промисловим підприємствам, а мають загальноприйняте значення для виробничих підприємств будь-якої галузі господарювання.

3. Високо оцінюючи вміння автора якісно систематизувати за різними ознаками існуючі наукові підходи до комплексу понять та категорій, так чи інакше, інтегрованими іншими авторами для опису явища «інноваційна сприйнятливість регіону», не зовсім ясно, що має на увазі дисертант під «створенням типових елементів механізму... інноваційної політики». Чи це запровадження нових елементів порівняно з існуючими, чи підвищення кількісного рівня існуючих?

4. Підлягає сумніву однозначність підходу здобувача до запропонованої блок-схеми алгоритму управління інноваційним розвитком підприємства за показниками стійкості. Це може бути орієнтовний підхід, який надалі слід конкретизувати залежно від виду господарської діяльності підприємства.

5. Запропоновані класифікаційні моделі факторів зовнішнього та внутрішнього середовища у процесі розробки комплексу методів і прийомів

управління інноваційним розвитком підприємств регіону, незважаючи на їх актуальність, не отримали подальшого розгляду й використання в дисертаційній роботі.

Викладені дискусійні питання та зауваження суттєво не впливають на загальну високу оцінку представленої дисертаційної роботи.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Аналіз наукових публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційної роботи Бодні І. О., свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності. У дисертаційній роботі є посилання на всі джерела інформації за кожним випадком запозичення тверджень, відомостей, ідей, розробок, статистичних даних. Представлена наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає бажання надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовувані методики досліджень, джерела інформації.

7. Загальні висновки і оцінка дисертації.

Дисертаційна робота Бодні Івана Олександровича на тему «Організаційно-економічний механізм інноваційної трансформації регіону для підвищення конкурентоспроможності» виконана на достатньо високому науковому рівні, містить нові теоретичні узагальнення та теоретико-методологічні засади до вирішення актуальної проблеми щодо забезпечення конкурентоспроможності регіону на основі аналітичного дослідження його інноваційної трансформації.

Актуальність теми дослідження, науковий рівень та практичне значення дисертації відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Тема дисертації відповідає спеціальності 051 Економіка. Завдання дослідження охоплюють широке коло питань, що дозволило автору всебічно вивчити досліджуваний об'єкт і досягти поставленої мети. Робота має логічну структурну побудову, характеризується послідовністю розв'язання завдань

дослідження. Мова дисертації чітка, відповідає нормативним вимогам. Стиль дисертації носить науково-переконливий характер.

Пропозиції автора було оприлюднено на науково-практичних конференціях. Таким чином, основні положення дослідження пройшли всі види апробації: вони опубліковані, впроваджені, обговорені на науково-практичних конференціях різного рівня.

На підставі відгуку можна стверджувати, що дисертація Бодні І.О. за якістю дослідження, рівнем наукової новизни отриманих результатів і їхньою практичною цінністю повною мірою відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та основними положеннями «Вимог до оформлення дисертації» (затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор

професор кафедри менеджменту

Державного університету інформаційно-

комунікаційних технологій

Міністерства освіти і науки України

Інна ЗЕЛІСКО

Підпис професора Зеліско І.М.

Учений секретар

Державного університету

інформаційно-комунікаційних технологій

«_____» _____ 2024р.

Галина СНЧЕВА